

Reetta Rätty

TOIMITTAJASPIPENDIAATTINA KIINASSA LOPPURAPORTTI OPISKELUSTA FUDANIN YLIOPISTOSSA SHANGHAISSA 2011-2012

Opiskelin lukuvuoden 2011-2012 Fudanin yliopistossa Shanghaissa Helsingin Sanomain Säätiön toimittajastipendillä. Osallistuin opinto-ohjelmaan nimeltä Chinese Society, ja sen lisäksi valitsin Fudanin englanninkielisestä tarjonnasta muutamia kursseja. Vuosi oli äärimmäisen sivistävä, avartava ja hieno kokemus. Se täytti ja ylitti kaikki odotukset. Opintovuoden sijaan voisi puhua kulttuurivaihdosta: opiskelujen ohella Shanghaissa asuminen on ainakin toimittajalle mahtava kokemus muutenkin kuin opiskelun osalta.

Fudanin yliopisto on Kiinan arvostetuimpia opiskelupaikkoja. Sen huomasi, kun mainitsi missä tahansa yhteydessä opiskelevansa Fudanissa. Oman kokemukseni mukaan opetus Fudanissa on lähtökohtaisesti laadukasta. Kaikki professorit, joiden kursseilla olin, olivat väitelleet jossain tunnetussa läntisessä yliopistossa kuten Harvardissa tai Cambridgessä. Heidän näkökulmansa kiinalaiseen yhteiskuntaan on omakohtainen, mutta myös avara: he tuntevat Kiinan, mutta myös lännen ajatusmaailman ja standardit.

Yliopiston hallinto ja opintojen organisointi sen sijaan on sekavaa. Lähtökohtaisesti kukaan ei tiedä mistään mitään. Fudanissa opiskelijan täytyy olla itsenäinen ja kärsivällinen. Tutoreita ei ole, mutta sellaisia on syytä itselleen hankkia, sen jälkeen asiat ovat helpompia, tai ainakin hausکمempia. Esimerkiksi yliopiston opiskelija-assistenttitasolla tai edes kv-yksiköissä ei välttämättä puhuta kuin auttavaa englantia. Fudanin kampuksella toimii Nordic Center, jonka apu oli ainakin minulle ihan korvaamatonta. Kiitos NC:n Teemu Naarajärvi ja Freya Gao!

Opintoihini Fudanissa kuului muun muassa Kiinan historiaa, demografiaa, taloutta, diplomatiaa, yhteiskuntaa ja sitä hankalinta, eli kieltä, mandariinia. Tämän lisäksi opiskelin esimerkiksi kursseilla ”Kiinan maalaisyhteiskunta” ja ”Ruohonjuuritason demokratia Kiinassa”. Päädyin lopulta myös journalismin kurssille, vaikka olin ennakkoluuloisesti ajatellut, ettei Fudanilla välttämättä ole sillä saralla annettavaa minulle.

Huomasin pian, että minua kiinnostavat Shanghaissa samat asiat kuin Suomessakin: naiset, lapset, ympäristö, median rooli yhteiskunnan muutoksessa. Senkin huomasin, että toisin kuin Suomessa tai lännessä ylipäättään, Kiinassa en tajua, tiedä tai ymmärrä näitä asioita, enkä paljon muutakaan. Konteksti, mittakaava, tausta, asioiden syy-seuraus-suhteet ovat toisenlaisia kuin mihin olin tottunut. Ehkä juuri siksi olin koko vuoden ajan niin innoissani ja pää täynnä uusia ajatuksia, enimmäkseen kysymyksiä. Opiskelu tuntui mielekkäältä, se avasi ajatuksissa kokonaan uusia polkuja. Nyt tuntuu, että pitäisi päästä ehdottomasti jatkamaan opintoja. Tätä ei voi jättää tähän, ja onneksi ei tarvitsekaan.

Fudanissa opetus tapahtuu pienryhmissä. Puhutaan paljon, tenttejä ei ole. Kurssit suoritetaan kirjoittamalla parinkymmenen sivun esseet kunkin kurssin aihepiiristä. Lisäksi kirjoitetaan lyhyempiä esseitä pitkin kurssia, tehdään ryhmätöitä ja valmistellaan oma luento jostakin kurssin aiheesta. Varsinkin ensimmäisen lukukauden esseiden tekeminen oli minulle täyttä tuskaa. Enimmäkseen siksi, että koin tietäväni niin vähän ja halusin tietää niin paljon. Piti lukea, tutkia ja tentata professoreita luentojen jälkeen. Piti aloittaa alkeista ja vaihtaa aihetta. Piti ajatella tosi moni

asia uusiksi. Yöunet menivät. Mutta vähitellen asiat alkoivat asettua lokeroihin. Alkoi tajuta, mitä ei tajua. On sanottava, että se yhdistelmä, jossa saa elää Shanghaissa, opiskella kiinalaista yhteiskuntaa ja kysyä joka päivä professoreilta kaikkea mikä päähän juolahtaa, on täyttä luksusta.

Fudanissa englanninkielisille kursseille osallistuvat ovat enimmäkseen muualta kuin Kiinasta. Jokaisella kurssilla on kuitenkin muutama kiinalainen, mikä on keskustelun kannalta tosi hyvä asia. Muiden opiskelijoiden kanssa käydyt keskustelut pyörivät usein päässäni vieläkin. Meitä oli Chinese Society -ohjelmassa Norjasta, Ruotsista, Etiopiasta, Ukrainasta, Ranskasta, Koreasta, USA:sta, Espanjasta, Venäjältä, muun muassa. Kaikki katsoivat Kiinaa vähän eri tavoin. Monet olivat olleet Kiinassa pitkiä aikoja ja tekivät väitöskirjaa Fudaniin tai omaan yliopistoonsa. Viihdyimme hyvin yhdessä ja teimme luokkaretkiä Shanghaissa ja sen kulmilla.

Lopputöissäni pohdin muun muassa sitä, millainen rooli sosiaalisella medialla ja tekstiviesteillä oli eräässä tunnetussa kansalaisprotestissa (ns. Xiamen PX case), jossa ihmiset lähtivät kaduille vastustamaan asuinalueelle suunniteltua tehdasta. Toista esseetä varten haastattelin naisia, jotka olivat jättäneet lapsensa maalle isovanhempien hoitoon ja lähteneet kaupunkiin töihin (ns. left-behind children). Kirjoitin myös Kiinan (pienestä ja rajoitetusta) ympäristöliikkeestä ja pohdin avioliittoinstituution tulevaisuutta koulutettujen aasialaisnaisten keskuudessa. Välillä jouduin pinnistelemaan, että pidän esseet akateemisena, journalistisen otteen sijaan. Oli ihan terveellistä muistuttaa itseään siitä, millaista on akateeminen kirjoittaminen, tutkimus, lähteytys, argumentointi. Ja oli ihmeellistä saada proffien palautetta esseistä. Sellaista en muista Suomen opiskeluajoilta kovinkaan paljon.

Nautin opintovuoden aikana tavattomasti siitä, että sain lukea ja kirjoittaa. Ei ollut kokouksia, ei hr-kriisejä, ei breaking newsseja, ei strategiapalavereita. Pomon työstä toimittajastipendiaatiksi lähtevälle on uutta ja ihmeellistä sekin, että on vastuussa vain omista tekemisistään. Sähköpostiin tulee viestejä äidiltä ja opiskelija-assareilta, jotka lähettävät seuraavan luennon lukemistoja. Mihinkään ei tarvitse reagoida sekunnissa, tai edes päivässä. Ihmettelin, miten paljon aikaa myös kurssien professorit olivat valmiita antamaan opiskelijoille. Käyn edelleen sähköpostikirjeenvaihtoa muutaman opettajani kanssa. Uskomattomia tapauksia, aivan ihmeellisiä elämäntarinoita ja viehättäviä elämänfilosofioita.

Mitä opin Fudanissa?

Olin matkustanut ja viettänyt sen verran aikaa Aasiassa, että käsitin kyllä jo etukäteen, miten läntinen agendamme ja maailmankuvamme täällä Suomessa on. Kyllä se silti yllätti ja viehätti valtavasti, miten erilaiselta maailma näyttää Keskustan Valtakunnasta (Kiina kiinaksi) käsin. Kiinan patrioottisuus näyttäytyy jännässä ja samaan aikaan raivostuttavassa ja mielenkiintoisessa valossa, kun sitä pääsee seuraamaan nuorten, fiksujen, koulutettujen nuorten maailmassa. Nationalisti professori taisi hänkin opettaa minulle aika paljon, vaikka emme yhteisymmärrystä totisesti löytäneet. Nyt ymmärrän, miksi hän ajattelee kuten ajattelee ja mistä se maailmankuva on peräisin.

Opin, että kiinalaiset numerot ylittävät käsityskyvyn. Kiinassa on yli 100 miljoonaa vähemmistöihin kuuluvaa. Yli miljoona kylää tai kaupunkia. Eikä Kiinassa mikään ole niin yksinkertaista kuin vaikka ”yhden lapsen politiikka” fraasina antaisi ymmärtää. Suuressa osassa Kiinaa ei ole yhden lapsen politiikkaa, vaan puolentoista, tai jotakin ihan muuta. Mutta ei se tarkoita, etteikö olisi kamalan kiinnostavaa seurata juuri näitä yhden lapsen politiikan lapsia ja sitä maailmaa, jossa he elävät ja kestävät kilpailuyhteiskunnan paineita tai piilottelevat aborttilukuja.

Opin, että Kiina on ajatellut ottaa maailmassa sen paikan, joka sille historiallisesti kuuluu. Se on suurvalta, ja haluaa olla.

Opin, että ajattelemme kovin eri tavoin vaikkapa ihmiselämän arvosta tai lasten koulutuksesta. Opin, että siitä huolimatta meitä koskettavat samat asiat. Opin, että kiinalaiset opiskelijat eivät dokaa läheskään yhtä paljon kuin suomalaiset. Opin, että parasta mitä shanghailaisessa kysistudiossa työskentelevälle nuorelle naiselle voi tapahtua, on varakas Michael Australiasta. Opin, että ulkomaalaiselle Kiina ei ole pakkovaltaa käyttävä diktatuuri, vaan vapaa ja välitön kulttuuri, jossa voi tehdä melkein mitä vaan. Opin, että Maon kampanjoista hengissä selvinnyt ei välttämättä jaksaisi enää yhtään vallankumousta elinaikanaan. Opin, että vuodessa Kiinassa ehtii avata sata ovia, mutta sisään ehtii vasta kurkistaa.

Olin Shanghaissa perheeni kanssa. Minä ja kaksi tytärtäni olimme kaikki fudanilaisia. Nuorempi tytär oli Fudanin päiväkodissa ja vanhempi Fudanin kansainvälisessä koulussa. Oli kiinnostavaa nähdä läheltä päiväkodin ja koulun arkea ja henkilökuntaa. Näin lasten kautta sellaisen palan yhteiskuntaa, joka ei olisi muuten avautunut. Yliopistossa, koulussa tai päiväkodissa ei ollut muita suomalaisia. Saimme kaikki uusia ystäviä ja kavereita, enimmäkseen kiinalaisia ja japanilaisia, joilta opimme varmaan vähintään yhtä paljon kuin koulutunneilta.